

quem enim conscientia defendit, & inter accusationes liber est; & sine accusatione esse non potest, si sola conscientia accuset.

XV.

Entia autem multiplicant citra necessitatē, Primò illi, qui triplieem Conscientiam confingunt, de quo videndus *Franciscus Suarez*. disp. 12. Pet. 2. pag. 315. scribens: *Interdum Conscientia dicitur prateritorum, interdum presentium, interdum verò futurorum actuum. Priori modo loquimur communiter de conscientia, cum dicimus conscientiam examinare, & habere vel non habere conscientiam peccati, iuxta illud: Hæc est gloria nostra, testimonium conscientia nostra: sic enim propriè dicitur conscientia mundari, seu liberari à peccato, quomodo aiebat Paulus, nihil enim mihi conscius sum: non certè, quia nihil se commississe existimaret, sed quia credebat, se liberum & mundatum à culpa: quocirca licet conscientia hoc modo consistat in memoria praterita actionis, & iudicio illius, tamen maximè propriè dici videtur, quando actus prateritus, vel moralis status ex eo relictus, adhuc durare moraliter censetur: non enim dicitur homo propriè habere conscientiam peccati, solum quia iudicat se peccasse; sed quia inde adhuc timet, & iudicat se esse in peccato, atque hoc modo dici potest, conscientiam respicere aliquo modo presentem hominis statum. Secundo verò modo dicitur esse conscientia propriè de presentanea actione, ut quando homo operatur actu iudicando actionem suam, & hoc modo dicitur propriè homo agere contra conscientiam, vel obedire conscientia, & sic etiam propriè conscientia mordet, vel reprehendit, & fere eadem ratione. Tertio respicere potest conscientia futuram actionem, ut quando homo iudicat de his, qua postea est acturus, & secundum hunc respectum dicitur propriè conscientia obligare: Sed rectè addit unde secundum aliam considerationem omnis conscientia aut est prateriti, aut futuri saltem secundum natura ordinem, quia dictamen conscientia, aut antecedit actionem saltem naturâ, & sic respicit illam, ut futuram, aut supponit actionem, sic non respicit illam, ut effectum, sed solum, ut obiectum iudicatum, & sic respicit, ut iam facta, & ut sic licet reprehendat, accuset, vel mordeat, non tamen obligat, vel dirigit propriè, nisi quatenus ex precepto oriri potest obligatio ad aliquid agendum. Unde hæc conscientia prateritorum minus est practica, quia non propriè movet ad opus; altera verò est propriè practica & regula agendorum, de qua hic est sermo, qua ulterius subdividi potest in conscientiam consiliorum, vel preceptorum, aut prohibitorum, & aliis similibus modis, qui consummantur*